

Schiedam, 9 augustus 2009

Beste Aziz,

Onlangs las ik op Oudemans' website www.filosofie.info jouw stuk *Leviathan ontmaskerd*. Als autochtone Nederlander die woont en werkt in de Randstad en als zodanig vrijwel dagelijks te maken heeft met allochtonen, waartoe ook jij behoort, gezien je afkomst, en met de allochtonen wisselende ervaringen heeft, zette jouw stuk mij aan het denken. Dat ik hier meteen het onderscheid tussen 'allochtoon' en 'autochtoon' introduceer, een modieus onderscheid waarvan bijvoorbeeld onze politici zich graag bedienen, is vooralsnog onnadenkend gebeurd: ik weet nog niet goed wat dit onderscheid te betekenen mag hebben. Een feit is nu eenmaal dat mijn afkomst in een andere grond ligt, hier in de Lage Landen, dan de jouwe, in de Maghreb.

De aanspraak van jouw stuk is een *ontmaskering* en wel die van de westerse democratische rechtsstaat als een monster, waarbij het monsterlijke van dit monster gelegen is in een wil die louter zichzelf wil (zie noot 1 van jouw stuk). De karakterisering van de staat als een monster is, zoals je laat zien, afkomstig van Hobbes. De vraag voor mij is dan de volgende: wat is de status van die ontmaskering? En in het verlengde hiervan: hoe moet ik jouw spreken in dezen überhaupt kwalificeren? Mij is dat vooralsnog onduidelijk.

Een ronduit maligne en Wilders-achtige lezing van jouw stuk is de volgende: hier is een ontevreden allochtoon aan het woord die zijn afkomst als Arabier of Berber (welke is het eigenlijk?) en islamitische achtergrond uitspeelt tegen de westerse waarden. Dat dit feitelijk onjuist is blijkt op diverse plaatsen uit jouw stuk. Ik vind in ieder geval nergens een aanspraak jouwerzijds dat de islam superieure waarden zou vertegenwoordigen ten opzichte van de westerse waarden of een alternatief zou vormen. Meer nog, je zegt zelf zeer terecht: 'Kritiek op het Westen is een uiting van wanhoop jegens de eigen mogelijkheden.' Duidelijker kan het niet, zou ik zeggen. Dus, zou ik zeggen, is jouw stuk geen *kritiek* op het Westen. Evenmin is jouw stuk bewogen door wanhoop. Maar als het geen kritiek is, wat is *dán* de status van jouw spreken? Wat is het motief voor de ontmaskering van de westerse democratische rechtsstaat als monster?

Ik zou nog een stap terug kunnen doen en mij af kunnen vragen: wat valt er überhaupt te ontmaskeren? Hobbes noemde zijn boek niet voor niets reeds *Leviathan*: hij zag reeds het monsterachtige van de staat. Zoals te lezen valt over de Leviathan in Job 41:24-25 nadat in hetzelfde vers een uitgebreide beschrijving is gegeven van de Leviathan als monster:

*Zijns gelijke is er op aarde niet,
een schepsel zonder vrees.
Op al wat hoog is, ziet hij neer,
hij is de koning over alle trotse dieren.¹*

Afgaande op noot 1 van jouw stuk zou volgens Hobbes het monsterachtige gelegen zijn in het *noodzakelijke kwaad* dat de staat behelst als de instantie waaraan de leden van de

---

¹ Bijbel, NBG-vertaling, 2e druk 1987.

samenleving op rationele gronden vrijwillig hun zelfbeschikking opgeven in ruil voor bestaanszekerheid. Stom gezegd: je bent niet meer vrij, maar krijgt wel een boterham en een plek bij het haardvuur. Jij maakt aanspraak op de ontmaskering van de 'ware monstrositeit; namelijk als de overbodigheid en de vernietiging van de menselijke wil: het monster wil louter zichzelf' (zie noot 1 van jouw stuk). Kortom: het punt waar het voor jou op hangt is de gedachte dat er bij Hobbes' monster nog sprake is van een vrijwilligheid op rationele gronden en dat in het geval van de feitelijke hedendaagse westerse democratische rechtsstaat de menselijke rationele vrijwilligheid er niet toe doet: hier is een andere, *onmenselijke* wil in het geding die de mens leidt.²

Dan vraag ik me af: wat is daar zo erg aan? Of eerder nog: is dit eigenlijk wel nieuws? Veel mensen bekruipt het gevoel dat hun stem er niet toe doet, hetgeen zich ook uit in almaar dalende opkomstpercentages bij verkiezingen, juist bij de verkiezingen die er het meest toe doen, omdat ze de voor Europeanen grootste schaal betreffen: de verkiezingen voor het Europe Parlement. En dan nogmaals: wat is daar zo erg aan dat het ontmaskerd dient te worden? Wie zit daar op te wachten? Iedereen in de E.U., ook jij, heeft zijn bammetje met Febokroket.

Dat brengt mij weer terug bij het begin: wat is de status van jouw spreken? Hoe jouw spreken te kwalificeren? Als het geen kritiek is - en daarmee dus geen *politiek* en daarmee bedoel ik: het uitspelen van de ontmaskering om er andere dan de westerse replicatieve belangen doorheen te drukken en dat wil in jouw geval zeggen: het propageren van de islam - zou het dan *nihilisme* kunnen zijn? Daarmee bedoel ik: het ontmaskeren van replicatieve motieven achter de cadeauverpakking van de westerse democratie om vervolgens achterover te leunen en een leegte achter te laten die zodoende negatief afhankelijk blijft van dat wat ontmaskerd is. Het nihilisme is hier niets anders dan een negatieve moraal en als zodanig ook een manier om replicatie in te richten. Ook die indruk krijg ik niet uit jouw stuk. Daarbij, schaf dan een Nintendo aan en ga daar lekker op zitten spelen in plaats van je energie in dit soort stukjes te steken.

Een andere mogelijkheid is dat jouw stuk gedreven is door een *hang naar waarachtigheid* ofwel een hang naar *empirie*. Je wilt je niet laten leiden door de leugenachtigheid en cadeauverpakkingen van de westerse democratie (of in het propageren van de islam, om maar eens een andere replicator te noemen), maar *waarachtig* proberen te leven. Kortom: de status van jouw spreken beweegt zich in de baan van de scheiding tussen *schijn*, het masker van de Westerse democratie, en *zijn*, de ontmaskering van de waarheid over de westerse democratie als alles inlijvend monster dat geen Ander duldt. Hier staat ineens heel veel. De woorden 'schijn' en 'zijn' vallen, evenals het woord 'scheiding'. Scheiding duidt wederom op kritiek, *krinein*, en discriminatie, *discerno*. Zou er in jouw stuk toch sprake kunnen zijn van een kritiek op de westerse democratie en een discriminatie tussen moslims en ongelovigen, maar in een andere dan de hierboven door mij aangehaalde zin?

Alvorens ik hier verder op in ga is het nodig nog kort iets te zeggen over de status die de islam mijns inziens heeft als religie. Het lijkt in jouw stuk zo te zijn dat jij de islam als geloof een andere status toedicht dan een ideologie als het communisme of een politiek stelsel als de democratie (zie o.a. noten 6 en 11 van jouw stuk). Dit onderscheid licht je echter

---

² Na Hobbes heeft Smith ook laten zien dat de menselijke wil er niet toe doet: als vanzelf dienen de afzonderlijke leden van de samenleving het gemeenschappelijk belang door rationeel te zijn en dat is het dienen van het eigenbelang: daar is inderdaad geen apart contract voor nodig. Het punt van Hobbes en Smith is ook niet zozeer dat er feitelijk sprake is van een contract, maar dat de samenleving *contractachtig* is.

niet verder toe. Ik denk echter dat dit onderscheid vandaag de dag onhoudbaar is geworden, zo het er al ooit geweest is. De islam is, evenals overigens het christendom, een manier om de aarde te bewonen, d.w.z. replicatie in te richten, namelijk de replicatie van islamieten, maar vooral ook de replicatie van het *meem* islam. Ook bij de islam komt zo de expansie kijken die eveneens de westerse democratie kenmerkt en jij ontmaskert. Waarvan acte, want anders had jij nooit je afkomst in de Maghreb gevonden: de Maghreb is het resultaat van de Arabische expansie in Noord-Afrika gemotiveerd door de islam. Dat de islam een op expansie gerichte manier is om de aarde te bewonen: daaraan heb jij jouw herkomst te danken. Nogmaals en wellicht ten overvloede: het uitspelen van de islam tegen het Westen zal dus niet gaan; dat is de pot die de ketel verwijt dat hij zwart ziet.³

Ik hoop dat je mij hier het krediet kunt geven dat de bovenstaande alinea niet maligne gemoveerd is. Ik bedoel het eerder als opmaat voor het volgende: jij en ik hebben als respectievelijk allochtoon met islamitische herkomst in de Maghreb en autochtoon met humanistische herkomst in de Lage Landen een gemeenschappelijke grond en die gemeenschappelijke grond is terug te vinden aan de hand van een oud semantisch spoor dat zich toont in de scheiding tussen schijn en zijn. De naam van dat spoor is: *Zarathoeshtra*.

De naam van Zarathoeshtra is mij twee jaar geleden ingevallen door het lezen van Tom Hollands boek *Persian fire*.⁴ Ik begon dit boek te lezen vanuit een verlangen iets meer te weten te komen over de heroïsche vrijheidsstrijd der Hellenen, maar het had een

---

³ Overigens denk ik ook in dit verband dat t.a.v. de islamitische wereld hetzelfde geldt als t.a.v. Azië, zoals jij in jouw stuk aangeeft in de vierde alinea op p. 3: uiteindelijk zal ook de islamitische wereld zich overgeven aan de westerse wil die jij noemt. De opkomst van het moslimfundamentalisme is meer te danken aan de autocratische wijze waarop de meeste Arabische staten worden geregeerd dan aan Amerikaanse bommen, waarmee ik wil zeggen: het komt voort uit een *schaarste-ervaring* die o.a. daarin gelegen is dat heel veel voorzieningen voor gewone Arabieren eenvoudigweg niet toegankelijk zijn. Daarnaast speelt t.a.v. deze schaarste-ervaring ook een historisch minderwaardigheidscomplex t.a.v. Israël en het Westen een rol (de diverse van Israël verloren oorlogen die hun kiem vinden in een beslissing die er door het Westen in 1948 is doorgedrukt). Ik vraag me af hoe populair het moslimfundamentalisme zal zijn wanneer iedere Arabier een Nintendo, Mercedes, McDonald's hamburger, ziektekostenverzekering en, niet te vergeten, stemrecht heeft. (Niet voor niets rommelt het ook in de islamitische staat die *de facto* nog het meest democratisch is en, zeer significant!, *niet* Arabisch is: Iran.) Ooit wierp iemand mij tegen die in Beiroet les had gegeven aan beter gesitueerde Arabische jongens getooid met Amerikaanse honkbalpetjes dat al deze jongens er radicaal islamitische ideeën op na hielden: maar dat lijkt mij net zoiets als de radicaal-linkse ideeën die jongeren uit betere kringen in het Westen er op na hielden in de jaren '60. Iemand anders die in de terrorismebestrijding zat verzekerde mij dat de moslimfundamentalisten die zij in de gaten hielden voornamelijk bezig waren met het bekijken van porno als zij zich op het internet begaven. Het verzet van de islam tegen de introductie van westerse waarden - en dan heb ik nu even niet direct de fundamentalistische islam voor ogen, maar juist de meer traditionele gematigde islam - doet mij eerder denken aan het verzet van de traditionele christelijke moraal tegen de liberalisering van de westerse samenleving na de Tweede Wereldoorlog. Op alle fronten, zowel het front van de gematigde als de fundamentalistische islam, lijkt het verzet mij een achterhoedegevecht, hetgeen er overigens nog best bloedig aan toe kan gaan. Ook in Nederland zijn er aanwijzingen dat de islam eenzelfde ontwikkeling doormaakt van verzuiling en ontzuiling als de vroegere traditionele Nederlandse zuilen. Ik zie er, kortom, geen confrontatie in die de toekomst van de mensheid zal bepalen. Geofysische omstandigheden als de snelle klimaatverandering lijken mij van een oneindig groter belang voor de toekomst van de mensheid; de kleine tegenmachters van islam en westerse democratie verbleken bij de grote elementaire machten van de geofysica die op de geofysische tijdschaal bepalen hoe replicatie zich in haar omgeving in kan richten. Anders gezegd: terwijl al dan niet geblondeerde politici kibbelen over integratie en Palestijnse tieners zich in Israëlische café's opblazen vallen de werkelijke beslissingen over de toekomst van de mensheid elders, namelijk daar waar de samenstelling van de atmosfeer en de zuurgraad van de oceanen verandert en de poolkappen smelten en de zeespiegels stijgen.

⁴ Tom Holland: *Persian fire - the first world empire and the battle for the West*, Abacus 2005.

‘averechts’ effect op mij. Er viel mij niet zozeer iets in ten aanzien van de Grieken die weerstand boden aan de Perzische expansie, hoezeer gestalten als Cleomenes en Themistocles ook tot de verbeelding spreken, evenals de slagen bij Salamis en Marathon. Veeleer viel mij iets in naar aanleiding van de Perzische expansie. Die Iraniërs: vreemd en toch vertrouwd. Iets in mijn onderbuik antwoordde.

De Perzische expansie heeft iets te maken met de opkomst van Zarathoeshttra. ‘The first world empire’ noemt Holland het Perzische rijk en niet zonder reden. Grote rijken waren er al vóór de Perzische expansie geweest - Assyriërs, Egyptenaren, Babyloniërs -, maar met de Perzische expansie treedt iets nieuws aan het licht dat vooral onder Darius I de Grote en Xerxes naar voren komt en dat ons tot op de dag van vandaag bepaalt. Niet voor niets spelen Holland en zijn uitgever met dit gegeven wanneer er op de kaft te lezen is: ‘In the fifth century BC, a global superpower was determined to bring truth and order to what it regarded as two terrorist states. The superpower was Persia (...). The terrorist states were Athens and Sparta,’ hierbij refererend aan de huidige ‘War on Terror’ van de huidige ‘global superpower’, de Verenigde Staten van Amerika.

Deze manier om de wereld in te delen in ‘Good’ versus ‘Bad’ is een manier van denken die met Zarathoeshttra begonnen zou zijn. Darius I maakt hiervan gebruik in zijn rechtvaardiging van zijn coup op het reliëf te Bisitun: hij geeft hier niet alleen een dynastieke, d.i. natuurlijke, rechtvaardiging, maar ook een morele: Darius als de voorvechter der waarheid.⁵ Darius’ dubbele rechtvaardiging, een natuurlijke in de vorm van een dynastiek beroep op de Perzische troon als telg uit het geslacht der Achaemeniden dat reeds acht koningen zou hebben geleverd⁶ en een morele als de uitverkorene van Ahura Mazda die de Leugen⁷ bestrijdt in dienst van de Waarheid, is de exponent van een verdubbeling die reeds eerder opgekomen was met de profeet Zarathoeshttra: de verdubbeling van alles wat er is van het natuurlijke in het morele. Dit is datgene wat ons nog tot op de dag van vandaag bepaalt. Zarathoeshttra is hier de naam voor deze verdubbeling.

Zarathoeshttra heeft als eerste de verdubbeling gezien en verkondigd en dat is iets wat hij plots heeft zien opkomen als mogelijkheid in de taal, nog preciezer: het *Indo-Europees* en dat is de taal die vandaag de dag de wereld beheerst.⁸ De woorden waarin mensen leven en die hun betekenis horizon uitmaken gaven plots de mogelijkheid de woorden ‘goed’ en ‘kwaad’ anders te verstaan dan ze tot dusverre ooit verstaan werden. Zarathoeshttra hoorde als eerste iets nieuws en de omslag in betekenis die dit tot gevolg had is *totaal*, wat zich daaraan laat herkennen dat de wereld waarin mensen leven en de taal zelf waarvan zij zich bedienen in deze omslag zijn inbegrepen. Natuurlijke gebeurtenissen of mechanische sequenties, maar ook de woorden waarin deze medegedeeld en beschreven worden zijn nooit moreel neutraal: alles heeft een morele pendant gekregen. Iedere wetenschapper wordt hiermee geconfronteerd, of het nu gaat om het gebruik van

---

⁵ Zie ook p. 53-55 in Tom Hollands *Persian fire*; Holland merkt o.a. op: ‘Here was a radical departure from the norms of royal self-promotion.’

⁶ Waarover Holland opmerkt: ‘Which was stretching the truth to breaking point, of course’, met verwijzing naar Darius’ voorgangers Cambyses en Cyrus, waarmee Darius weliswaar verwant was, maar zonder dat Darius tot de hoofdlijn van deze dynastie behoorde.

⁷ ‘Leugen’ is de vertaling van het Avestische ‘druj’ en dat is etymologisch hetzelfde woord als het Nederlandse ‘(be)drog’ en Duitse ‘Trug’.

⁸ Daarom is Zarathoeshttra in mijn ogen ook de eerste denker en niet Thales of andere Presocraten. Hij was met recht een *profeet*, ofwel: waarheidsverkondiger.

proefdieren of de uitvinding van kernenergie. Maar ook de taal zélf is hierin inbegrepen, hetgeen zich daaraan laat herkennen dat religies en ideologieën zich bedienen van een eigen jargon. Dat deze opkomst van een totale betekenisomslag geen verzinsel of uitvinding van Zarathoeshtra is geweest merken we wanneer de woorden waarvan wij ons bedienen een eigen morele macht blijken te hebben die feilloos door onze medemensen wordt geregistreerd. Politici merken dit dagelijks aan de manier waarop hun woorden door verschillende belangengroeperingen op verschillende manieren worden opgevat. (Een recent voorbeeld hiervan is de politieke correctheid.) Jij en ik merken dat aan de omzichtige wijze waarop wij ons allebei uit proberen te laten over de confrontatie tussen de islam en het Westen (zie o.a. noten 7, 8 en 9 van jouw stuk). Wij zijn niet de baas over onze eigen taal. Je kunt wel van de morele lading van woorden af willen, maar dat lukt niet. Het kleeft blijkbaar deze woorden zelf aan. Ze zijn inbegrepen in dezelfde betekenis-horizon die onze leefomgeving, die wij beschrijven, begrijpen en beheersen in termen van de wiskundige natuurwetenschap, omvat. Moraliteit is het woord dat onze horizon tekent. De eerste die dat weer beseft heeft, na 3000 jaar, is Friedrich Nietzsche.

Terzijde: mocht je niet overtuigd zijn van het historisch en semantisch verband tussen de islam (maar ook het jodendom en het christendom) enerzijds en het Zoroastrisme als grond van de islam anderzijds: er is een zeer aardig boekje van Paul Kriwaczek, *In search of Zarathustra*, waarin dit uiteengezet wordt.⁹ Maar met jouw kennis van de islam hoef ik je niet te vertellen dat de ‘vuuraanbidders’ (Zoroastristen) niet voor niets samen met de joden en christenen een speciale status genieten in de islam als een der ‘gemeenschappen van het boek’.

Nietzsche herkent als eerste wat Zarathoeshtra was en is: ‘die Übersetzung der Moral in’s Metaphysische’.¹⁰ Moraliteit is dat wat *meta-fysisch* is: naast en boven de natuur, een verdubbeling. De moraliteit heeft voor Nietzsche haar aangrijpingspunt verloren: zij is niet meer zijn horizon, maar hoe deze horizon, d.i. de moraliteit, te overwinnen en over de rand van de wereld te vallen om jouw nieuwe horizon naderbij te komen en zo empirisch te worden door te leven in het nieuwe teken? Hiertoe ziet Nietzsche wat Zarathoeshtra zou kunnen zijn: Zarathoeshtra moet als eerste zijn eigen vergissing erkennen, juist omdat hij waarachtiger is dan wie ook. Daarmee is hij dapperder dan welke denker ook. Juist omdat Zarathoeshtra waarachtig wil zijn zal hij uiteindelijk in moeten zien: de moraal ‘deugt niet’, de moraal is onempirisch. Zarathoeshtra is de zelfoverwinning van de moralist in zijn tegendeel: Nietzsche.¹¹ Nietzsche heeft geprobeerd niet in het teken van de moraliteit te leven, maar in het teken van de waarachtigheid. Voor Zarathoeshtra was dat hetzelfde, voor Nietzsche niet meer.

---

⁹ Paul Kriwaczek: *In search of Zarathustra - the first prophet and the ideas that changed the world*, Phoenix 2003.

¹⁰ KSA 6, p. 367.

¹¹ Idem: ‘(...) die Übersetzung der Moral in’s Metaphysische (...) ist *sein* [Zarathustra’s] Werk. Aber diese Frage wäre im Grunde bereits die Antwort. Zarathustra *schuf* diesen verhängnisvollsten Irrthum, die Moral: folglich muss er auch der Erste sein, der ihn *erkennt*. (...) Zarathustra ist wahrhaftiger als sonst ein Denker. Seine Lehre und sie allein hat die Wahrhaftigkeit als oberste Tugend – das heisst den Gegensatz zur *Feigheit* des ‘Idealisten’, der vor der Realität die Flucht ergreift, Zarathustra hat mehr Tapferkeit im Leibe als alle Denker zusammengenommen. Wahrheit reden und *gut mit Pfeilen schießen*, das ist die persische Tugend. – Versteht man mich? ... Die Selbstüberwindung der Moral aus Wahrhaftigkeit, die Selbstüberwindung des Moralisten in seinen Gegensatz – in mich – das bedeutet in meinem Munde der Name Zarathustra.’

Met het bovenstaande pretendeer ik geenszins volledig te zijn. Hier valt nog veel meer over te zeggen, uit te leggen en te preciseren, maar dat zou het doel van mijn stukje voorbijschieten.

Terugkerend naar het begin: hoe moet ik jouw spreken kwalificeren en daarmee onderscheiden? Duidelijk is reeds dat ik jou niet denk te kunnen kwalificeren als nihilist. Evenmin wil ik jou vanuit het Wilderskamp kwalificeren als criticus van het Westen die een exponent is van de gematigde islam, laat staan van het moslimfundamentalisme, met een politieke agenda, hoewel er aanwijzingen in jouw stuk zijn dat je de islam nog steeds een speciale status toedicht. Ik heb geprobeerd jou te kwalificeren als iemand die waarachtig wil zijn en empirisch wil leven en daarin heb ik geprobeerd geen breuklijn tussen jou en mij aan te geven waarlangs jij en ik als exponenten van respectievelijk de islam en het Westen monolithisch te verdelen zijn. Ik heb geprobeerd een *gemeenschappelijke grond* aan te geven die zich langs het spoor van Zarathoeshttra toont als een gemeenschappelijke wijze van spreken, namelijk de verdubbeling van natuur in moraal.¹² Als je dan empirisch wilt zijn: wat kan jou die hele discussie rond integratie schelen? Of de gewelddadigheid van het Westen jegens de islamitische wereld? Of de discriminatie van moslims? Dat is allemaal politiek. Je hoeft het je niet aan te laten leunen als je empirisch probeert te zijn. Door de westerse democratie te ontmaskeren als monster dat de islam dreigt op te vreten en te vernietigen om een punt te maken in de discussie over integratie bedrijf je zelf weer politiek en dat betekent uiteindelijk dat je zelf weer een democraat bent en opgaat in dat wat je zo verfoeit. De echte, grote beslissingen vallen elders, namelijk in de elementaire geofysica.

Dat neemt niet weg dat er wel degelijk iets te zeggen valt over de islam en het Westen zonder dat dit direct politiek of nihilistisch moet zijn. Maar dan is de allereerste vraag: *hoe* doen we dat?

Daarom vraag ik me tot slot nogmaals af wat de status van jouw spreken is en waardoor het bewogen is. Wellicht dat jouw van Oudemans overgenomen exposé van de Nederlandse grondwet een licht op jouw kwalificatie kan werpen.

Oudemans' exposé, zo moet ik benadrukken, lijkt mij *niet* van politieke of nihilistische aard. Oudemans' exposé is veeleer van filosofische aard en dat wil hier zeggen: *methodisch*. Oudemans wrijft de Nederlandse grondwet geen inconsistentie of blinde vlek aan om te klagen over een *tekort* dat hij hierbij ervaart dat aangevuld moet worden. Moslims kunnen klagen over deze tekortkoming van de Nederlandse grondwet om vervolgens hun eigen programma te gaan propageren (van bijzonder onderwijs tot de *sharia*). Dat is niet het punt van Oudemans. Oudemans is, het zij nogmaals benadrukt, *methodisch* en dat wil zeggen dat hij aandacht heeft voor de manier waarop zijn spreken gestuurd wordt door iets dat ook weer het spreken van de Nederlandse grondwet heeft gestuurd, iets dat een 'zelfstandige grootmacht', of, zo je wilt: 'onmenselijke wil', is, iets dat wel jouw spreken en leven stuurt, maar zelf volkomen zonder bekommernis om jou is en jouw leven ook weer

---

¹² De verdubbeling van natuur en moraal heeft inmiddels haar voltooiing gevonden in het neodarwinisme van Dawkins met de gedachte van het *extended phenotype*: in de wijze waarop replicatie op de aarde wordt ingericht is onmiddellijk inbegrepen of iets goed of slecht is, namelijk in de overlevingskansen in de diepe geofysische tijd.

ondermijnt.¹³ Oudemans ziet de Nederlandse grondwet een *nietigheid* aan m.b.t. de gelijkheidsgedachte die deze grondwet schraagt en stuurt, maar tegelijk ook ondermijnt. Deze nietigheid is echter geen tekort dat aangevuld moet worden, maar iets dat *te denken geeft*. Dat tekort aanvullen zou ook niet kunnen, want deze nietigheid is *horizontaal*: zij komt voort uit dat wat ons denken en handelen al op voorhand stuurt: de eenheid die er altijd al was voor dat er islam en democratie was en voor dat jij en ik er waren, de *horizon*.

Dat wat ons denken en handelen reeds op voorhand stuurt is de verdubbeling van natuur in moraal, zoals ik boven aan de hand van het spoor van Zarathoeshttra heb geprobeerd te laten zien. Uit jouw stuk wordt mij nergens duidelijk dat jij aandacht hebt voor dat wat jouw spreken reeds op voorhand stuurt. Dat blijkt uit het klakkeloos overnemen van de analyses van Heidegger en Oudemans. Dat blijkt ook uit de abrupte wijze waarop jouw stuk eindigt met nota bene een citaat van Oudemans. Het eindigt zo abrupt dat ik aanvankelijk dacht met een onvolledige versie van doen te hebben, maar niets bleek minder waar na controle op de andere website waarop jij dit stuk hebt gepubliceerd. Kortom: ik denk dat jij *niet methodisch* bent. En zo bekruipt mij dan ten langen leste alsnog het gevoel dat jouw demasqué van de westerse democratie alsnog bewogen is door politieke motieven. Daarmee wil ik je niks aanwrijven - ik hoop in dit stuk juist behoedzaam te zijn geweest en jou krediet te hebben gegeven - en ook niet veroordelen. Ik wil je enkel laten zien: zolang je uit politieke motieven de westerse democratie wilt ontmaskeren zonder aandacht voor dat wat jouw spreken reeds stuurt ontmasker je juist niks en blijf je in de ban van dat wat jouw spreken stuurt: de moraliteit. Zo is er niks dat jou te denken geeft. Zo kan er geen sprake zijn van een poging tot empirie of een hang naar waarachtigheid. Je blijft een moralist of anders gezegd: hangen in *Zoroastrisme*.¹⁴ Je probeert niet empirisch te zijn of anders gezegd: Zarathoeshttra-*achtig* te zijn. Je blijft staan in de slagschaduw van dat wat zowel jouw als mijn grond is.

Vriendelijke groet!

Jesse Sarneel.

---

¹³ D.i. het *elementaire*: dat wat jouw replicatie stuurt en die replicatie ook in zich in laat richten zonder dat het hierbij zelf aangedaan raakt of zich om jou bekommert, meer nog: de inrichting van jouw replicatie ook weer ondermijnt. Water en lucht zijn elementen en de vin van een vis en de vleugel van een vogel fenotypen, inrichtingen van replicatie, gedicteerd door die elementen, zonder dat die elementen er ook maar een greintje minder elementair door worden: die zijn gewoon wat ze zijn. Hun macht is gemakkelijk in staat vleugels en vinnen te maken, maar ook om te knakken. Islam en democratie zijn als *extended phenotypes* ook gedicteerd door het elementaire. Als zodanig zijn zij volkomen nietige tegenmachten tegenover de elementen, net als de vin en de vleugel. De mogelijkheid die Zarathoeshttra in de taal hoorde is gedicteerd door het elementaire. Maar dit alles verdient veel meer nadere uitwerking en hier is daar niet de plaats voor.

¹⁴ Ik doel hier uiteraard niet op de religie der Oude Iraniërs en der hedendaagse Parsen, maar op het slaafs navolgen en d.w.z. repliceren van een gedachte, net zoals er Cartesianisme is en je Descartes-achtig zou kunnen zijn.